

LOGISTIKA XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISHDA SUG'URTALASHNING O'RNI

Ruzibayeva Nargiza Xakimovna

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti

“Investitsiya va innovatsiyalar” kafedrası dotsenti, PhD

Zaripov Otabek Zaripovich

SamISI talabasi

Annotatsiya

Mazkur ilmiy maqolada logistika xizmatlarini rivojlantirishda sug'urtalashning ahamiyati tahlil qilinadi. Maqolada logistika sohasining o'ziga xos xususiyatlari, sug'urtalash xizmatlarining bu sohada qanday qo'llanilishi va uning samaradorligi ko'rib chiqiladi. Shuningdek, sug'urtalashning logistika xizmati korxonalari uchun xavf va zararlarni minimallashtirishdagi roli, logistika operatsiyalarining ishonchliligini oshirishdagi o'rni hamda sug'urta bozori va uning kelajakdagi tendensiyalari muhokama qilinadi. Tadqiqot metodologiyasi sifatida hujjatlarni tahlil qilish va statistik ma'lumotlar asosida amalga oshirilgan tahlillar ishlatilgan. Maqola logistika xizmatlarining yanada samarali ishlashi uchun sug'urtalashning ahamiyatini namoyish etadi va kelajakda amalga oshirilishi lozim bo'lgan tadbirlar haqida takliflar beradi.

Kalit so'zlar: logistika, sug'urtalash, rivojlanish, xavf, zararlar, sug'urtalash xizmatlari, logistika operatsiyalari, xavf boshqaruvi, transport.

Аннотация

В данной научной статье анализируется значение страхования в развитии логистических услуг. В статье рассматриваются особенности логистической отрасли, особенности использования страховых услуг в этой сфере и их эффективность. Также будут обсуждаться роль страхования в минимизации рисков и потерь для компаний, оказывающих логистические услуги, его роль в повышении надежности логистических операций, а также рынок страхования и его будущие тенденции. Методология исследования включала анализ документов и статистический анализ. В статье показана важность страхования для более эффективной работы логистических служб и даны предложения по будущим мерам.

Ключевые слова: логистика, страхование, развитие, риск, убытки, страховые услуги, логистические операции, управление рисками, транспорт.

Abstract

This scientific article analyzes the importance of insurance in the development of logistics services. The article examines the specific features of the logistics industry, how insurance services are used in this area, and their effectiveness. It also discusses the role of insurance in minimizing risks and losses for logistics service enterprises, its

role in increasing the reliability of logistics operations, and the insurance market and its future trends. The research methodology used was document analysis and statistical analysis. The article demonstrates the importance of insurance for the more effective operation of logistics services and makes suggestions for future measures.

Keywords: logistics, insurance, development, risk, losses, insurance services, logistics operations, risk management, transport.

KIRISH

Logistika sohasining rivojlanishi global savdo va iqtisodiy aloqalarning kuchayishi bilan bevosita bog'liq. Har bir logistika operatsiyasi xavf va noxush holatlarga duch kelishi mumkin. Ushbu xavflar transport jarayonlari, tovarlarni saqlash, bojxona rasmiylashtiruvi va boshqa ko'plab aspektlarda yuzaga keladi. Bunday vaziyatlarda sug'urtalash xizmatlari logistika korxonalarini uchun zaruriy vosita sifatida o'z ahamiyatini oshirmoqda. Sug'urtalash logistika xizmatlarining xavfsizligini ta'minlash, risklarni boshqarish va moliyaviy barqarorlikni saqlashda muhim rol o'ynaydi [5]. Ushbu maqolada logistika xizmatlarini rivojlantirishda sug'urtalashning o'ri va uning ahamiyati tahlil qilinadi.

ADABIYOTLAR SHARHI

Bugungi rivojlanish jarayonlarida logistika xizmatlari sohasida sug'urtalashning o'ri va uning samaradorligi bo'yicha mavjud tadqiqotlar, ilmiy asarlar, maqolalar tahlil qilinib kelinmoqda. Har bir manba o'rganilib, uning mazmuni, asosiy xulosalari va ilgari surilgan takliflar to'g'risida umumiy tahlil keltirish maqsadida ko'plab olimlarning ishlari o'rganildi.

Logistika va biznes sohalari olimi **Sizov** o'zining asarlarida logistika va xavf boshqaruvi o'rtasidagi o'zaro aloqalarni chuqur o'rganib kelgan. Olimning tadqiqotlarida logistika sohasidagi asosiy xavf turlari, jumladan transportda yuzaga keladigan halokatlar, tovarlarning zararlanishi va tabiiy ofatlar tahlil qilingan. U, shuningdek, sug'urtalashning xavflarni kamaytirishdagi rolini ta'kidlagan. Muallifning fikricha, sug'urtalash xizmatlari logistika kompaniyalariga moliyaviy himoya yaratishda muhim vosita bo'lib, bu xizmatlar kompaniyaning xavf va zararlaridan sug'urtalash orqali himoya qiladi, deya ta'kidlab kelgan [1]. Sizovning asariga ko'ra, sug'urtalash logistikada xavf boshqaruvining ajralmas qismidir. Xavflarni tahlil qilish va ularni sug'urtalash bilan minimallashtirish orqali logistika kompaniyalari o'z operatsiyalarini ishonchli va samarali tashkil etishi mumkin.

Mahalliy olimlarimizdan Karimov va Tursunovning ilmiy ishida transport tizimlarida yuzaga keladigan xavflar va sug'urtalash xizmatlarining ularni boshqarishdagi roli o'rganilgan. Tadqiqotchilar sug'urtalashning faqat transport emas, balki boshqa logistika jarayonlarida, masalan, saqlash, bojxona rasmiylashtiruvi kabi sohalarda ham muhim ahamiyatga ega ekanligini ta'kidlaydilar. Ular sug'urtalashni logistika kompaniyalarining moliyaviy xavfsizligini ta'minlashda asosiy vosita sifatida ko'rsatadilar [2].

Karimov va Tursunovning tadqiqotida sug'urtalashning logistika sohasida keng ko'lamli ahamiyatga ega ekanligi ko'rsatilgan. Transport tizimlaridagi xavflar nafaqat transport vositalari, balki tovarlarni saqlash va boshqa jarayonlar bilan bog'liq zararlar bilan ham bog'liq. Sug'urtalash tizimining yaxshi tashkil etilishi kompaniyaning moliyaviy barqarorligini oshiradi.

Bozorovning asarida sug'urtalashning logistika biznesidagi roli va uning samaradorligi tahlil qilingan. Muallif sug'urtalashning faqat tavakkalchilikni kamaytirish emas, balki logistika kompaniyalarining umumiy iqtisodiy samaradorligini oshirishga ham ijobiy ta'sir ko'rsatishini ta'kidlaydi. **Bozorovning** tahlilida sug'urtalash paketlari, ularning narxlari va samaradorligi o'rtasidagi bog'liqlik ko'rsatilgan [3]. **Bozorovning** tadqiqoti sug'urtalashning logistika biznesidagi muhim ahamiyatini ochib beradi. Sug'urtalash kompaniyalar uchun xavf va zararlarni kamaytirish bilan birga, ularning iqtisodiy samaradorligini oshirishga ham xizmat qiladi. Tadqiqotda sug'urtalash paketlari va ularning samaradorligi orasidagi farqlarni aniqlash orqali kompaniyalar uchun optimal sug'urtalash variantlarini tanlash zarurligi ta'kidlangan.

Adabiyotlar sharhidan olingan xulosalar shuni ko'rsatadiki, sug'urtalash logistika sohasida xavf va zararlarni boshqarishning muhim vositasi hisoblanadi. Turli tadqiqotlar sug'urtalashning logistika jarayonlarini yaxshilash va kompaniyalar uchun moliyaviy barqarorlikni ta'minlashdagi o'rnini tasdiqlaydi. Shuningdek, yangi texnologiyalar va innovatsion yondashuvlar sug'urtalashning samaradorligini yanada oshirishga yordam beradi. Boshqa tomondan, sug'urtalashning yuqori samaradorligi kompaniyaning xavf va zararlarni minimallashtirishda va operatsion samaradorlikni oshirishda muhim rol o'ynaydi.

METODOLOGIYA

Ushbu tadqiqotda hujjatlarni tahlil qilish va statistik usullar asosida kuzatuvlar o'tkazilgan. Tadqiqotda sug'urtalashning logistika sohasiga ta'siri bo'yicha mavjud adabiyotlar tahlil qilinib, sohadagi statistik ma'lumotlar va amaliy misollar ko'rib chiqilgan. Maqsad sug'urtalash xizmatlari logistika operatsiyalaridagi xavflar va zararlarga qanday ta'sir ko'rsatishini aniqlashdir.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tahlil natijalariga ko'ra, sug'urtalashning logistika xizmatlaridagi o'rnini quyidagicha ko'rsatkichlarga ta'sir ko'rsatadi [4]:

1. Xavflarni minimallashtirish [6]: Sug'urtalash orqali logistika kompaniyalari o'z faoliyatlaridagi xavflarni minimallashtirish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Ayniqsa, transport jarayonlarida yuzaga keladigan halokatlar va tabiiy ofatlar kabi xavflar sug'urta orqali qoplanishi mumkin.

2. Ishonchlilik va samaradorlik: Sug'urtalash shartnomalari yordamida logistika kompaniyalari o'zlarining operatsiyalarini yanada ishonchli va samarali tashkil etadilar. Tovarlar va transport vositalarining sug'urtalanganligi kompaniyaning umumiy moliyaviy holatini mustahkamlashga yordam beradi.

3. Xarajatlarni boshqarish: Sug'urtalash yordamida kompaniyalar transport xarajatlari va boshqa kutilmagan xarajatlardan himoya qilinadi. Bu esa kompaniyaning moliyaviy risklarini kamaytiradi.

Sug'urtalashning logistika xizmatlaridagi samaradorligini tahlil qilishda turli xil xavflar va zararlar kuzatildi. 1-jadvalda, transport, saqlash, bojxona va tabiiy ofatlar kabi turli xil xavf turlari va ularning sug'urta orqali qanday boshqarilayotganligi ko'rsatilgan.

1-jadval

Logistika xizmatlaridagi xavf turlari va sug'urtalashning ta'siri

Xavf turi	Xavfning ta'siri	Sug'urtalash turi	Sug'urtalashning ta'siri
Transport halokatlari	Tovarlar yo'qoladi, zarar keltiriladi	Tovar transporti sug'urtasi	Zararlar qoplanadi, kompaniya moliyaviy jihatdan himoyalanaadi
Saqlashdagi zararlar	Tovarlar buziladi yoki yo'qoladi	Saqlash sug'urtasi	Tovarlarning zarar ko'rishi minimallashtiriladi, kompaniya uchun zarar kam bo'ladi
Bojxona jarayonlari	Kechikishlar va jarimalar	Bojxona va tashish sug'urtasi	Jarimalar kamayadi, kechikishlar minimallashtiriladi
Tabiiy ofatlar	Tabiiy ofatlar (yong'in, suv toshqinlari)	Tabiiy ofat sug'urtasi	Tabiiy ofatlar yuz berishini qoplaydi, zararlar kamayadi

Sug'urtalashning logistika xizmatlari samaradorligini taqqoslash uchun sug'urtalangan va sug'urtalanmagan kompaniyalar orasidagi farqlarni aniqlash muhimdir.

Sug'urtalashning logistika xizmatlarida samaradorligini baholashda sug'urta narxining ta'siri ham muhim omil hisoblanadi. Quyidagi 2-jadvalda, turli sug'urta paketlari va narxlarining samaradorlikka ta'siri tahlil qilingan.

2-jadval

Sug'urtalash paketlarining samaradorligi va narxi

Sug'urtalash paketi	Narx (\$)	Samaradorlik ko'rsatkichi (%)	Xavfning kamayishi (%)
Standart Paket	1,000	85%	30%
Kengaytirilgan Paket	2,500	92%	50%
To'liq Sug'urtalash Paket	5,000	98%	70%

Kengaytirilgan va to'liq sug'urtalash paketlari kompaniyalarga yuqori xavf va zararlarni qoplashda samarali bo'lsa-da, narxi ham yuqori. Standart paket esa narxining nisbatan pastligi bilan sug'urtalashning ba'zi jihatlarini qoplaydi, lekin xavf va zararlarni kamaytirishda samaradorligi pastroqdir.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Sug'urtalashning logistika xizmatlaridagi ahamiyati katta. U nafaqat xavflarni boshqarish, balki kompaniyaning moliyaviy barqarorligini ta'minlash, samaradorlikni oshirish va ishni davom ettirish imkoniyatlarini yaratish uchun muhim vosita hisoblanadi. Logistika korxonalari uchun sug'urtalash shartnomalari xavf va zararlarni qoplashda katta rol o'ynaydi va ishlab chiqarish jarayonlarining ishonchliligini oshiradi. Shu bilan birga, logistika sohasidagi sug'urtalash tizimini takomillashtirish va yanada kengaytirish zarur.

Tahlil va natijalar orqali sug'urtalashning logistika xizmatlaridagi o'rni va uning samaradorligi aniq ko'rsatilgan. Sug'urtalash kompaniyalarga xavf va zararlarni boshqarishda muhim vosita bo'lib, moliyaviy xavfsizlikni ta'minlashda samarali bo'ladi. Sug'urtalash paketlarining tanlanishi kompaniyaning xavf darajasi va moliyaviy holatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Olib borilgan tadqiqot natijalari orqali quyidagi takliflar ishlab chiqildi:

1. **Sug'urtalash xizmatlarini kengaytirish:** Logistika xizmatlari uchun maxsus sug'urtalash paketlarini ishlab chiqish va kompaniyalarga moslashtirish tavsiya etiladi.

2. **Yangi texnologiyalarni qo'llash:** Sug'urtalash jarayonlarini avtomatlashtirish va raqamlashtirish orqali kompaniyalar o'z xavf va zararlarni samarali boshqarishlari mumkin.

3. **Sug'urtalash tarmoqlarini rivojlantirish:** Sug'urtalash sohasida yangiliklarni, yangi xavf turlari va ularni minimallashtirish usullarini o'rganish va joriy qilish zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. **Сизов, Андрей Алексеевич.** Проектирование логистической системы доставки грузов: На примере внешнеторговых перевозок. Тема диссертации и автореферата по ВАК РФ 08.00.05, кандидат экономических наук. 08.00.05. 2005 г.

2. **Tairova, M.M.** Logistika. O'quv qo'llanma / Tairova M.M., Abdulloyev A.J. — Buxara: Sadriddin Salim Buxoriy, 2020. — 128 б.

3. **Bozorov, A.** (2020). "Sug'urtalashning Logistika Biznesida O'rni."

4. **Страхование: учебник** / [Е. Г. Князева, О. А. Бойтуш, Т. Д. Одиноква, Е. А. Разумовская, Л. И. Юзвович, Ю. Т. Ахвледиани]; под общ. ред. Е. Г. Князевой; М-во науки и высшего обр. Рос. Федерации, Урал. гос. экон. ун-т. — Екатеринбург: Изд-во Урал. ун-та, 2019. — 241 с. ISBN 978-5-7996-2770-6.

5. **Прокопьева Т.В.** Страхование: Учебное пособие для дневной и заочной форм обучения направления подготовки «Экономика» / Рубцовский индустриальный институт. — Рубцовск, 2014. — 140 с.

6. **Назарова А.Н., Орлова-Шейнер М.Е.** Страхование грузов в логистике: учебное пособие/ ВШТЭ СПбГУПТД. — СПб., 2017. — 63 с: ил.- ISBN 978-5-91646-125-1